

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา	31
1.1 การบอกว่าไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง	48
1.2 การบอกว่าไม่ต้องการตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง	495
2. กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง	143
2.1 การให้เหตุผล	9
2.2 การแสดงการขอโทษ	8
2.3 การใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการที่จะช่วยเหลือ	5
2.4 การผัดเวลา	

06

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง
กับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย

Linguistic Strategies used for Refusing
Requests and the Factor of Phakphuak
'partisan' in Thai Society

ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์ *

Dr. Sittitam Ongwuttiwat

---

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาวัฒนธรรมตะวันออก คณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย โดยมีคำถามการวิจัยว่าในการปฏิสัมพันธ์ ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องจากผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกันหรือต่างพรรคพวกกับผู้พูดเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงและแบบลน้าหนักความรุนแรงในการตอบปฏิเสธการขอร้องของผู้พูดภาษาไทย โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีที่มาจากความคิดเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย ทั้งนี้ความคิดเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทยเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 2 ประการ ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) และ 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, การตอบปฏิเสธการขอร้อง, ปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก”, ภาษากับวัฒนธรรม, วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย

A b s t r a c t

This article aims at examining the relationship between linguistic strategies used for refusing requests and a factor of Phakphuak ‘partisan’ in Thai society. The research question is how Thai speakers choose linguistic strategies to refuse requests from their Phakphuak ‘partisan’ and from the one who is not their Phakhphuak ‘partisan’. The results reveal that Phakphuak ‘partisan’ influences how Thai choose linguistic strategies to refuse requests. These relationships are from the concept of Phakphuak ‘partisan’ in Thai society. The concept of Phakphuak ‘partisan’ in Thai society is from two sociocultural factors: an interdependent view of self and collectivism.

Keywords: linguistic strategie, refusing requests, the factor of Phakphuak ‘partisan’, language and culture, Emancipatory Pragmatic

บทนำ

ปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก”^{*} นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สังคมไทยให้ความสำคัญมาช้านานและมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากสำนวนไทยหลายสำนวนที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพรรคพวกเดียวกัน เช่น “คนบ้านเดียวกัน” “เลือดสีเดียวกัน” “คนพวกเดียวกัน” “คนที่เดียวกัน” “คนถิ่นเดียวกัน” “สถาบัน(การศึกษา)เดียวกัน” เป็นต้น นอกจากนี้ ชาย โปธิสิตา* (2542: 231) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของ “ความเป็นพรรคพวก” ในสังคมไทยไว้อย่างน่าสนใจความว่า

... บุคคลจะมีความหมายน้อยมาก ถ้าเขาไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มที่เขาสังกัดอยู่นั้น นอกจากนี้ความหมายของบุคคลยังขึ้นอยู่กับความสำคัญของกลุ่มที่เขาสังกัดอยู่ด้วย เช่น ผู้มาจากตระกูลเจ้านาย พ่อค้า คหบดีย่อมมีความสำคัญมากกว่าผู้มาจากตระกูลไพร่หรือชาวบ้านธรรมดา เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จำเป็นอยู่เองที่บุคคลจะต้องสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีความหมายสำคัญไว้ให้ดีที่สุด นั่นคือพรรคพวก หรือพวกพ้อง จะต้องมีความสำคัญเท่ากับหรือมากกว่าปัจเจกชน ไม่ว่าปัจเจกชนนั้นจะมีคุณค่าเฉพาะตนอย่างไรก็ตาม

---

^{*} ชาย โปธิสิตา (2542: 180-191) กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “พรรคพวก” ว่าเป็นแนวคิดสำคัญแนวคิดหนึ่งในวัฒนธรรมไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า “พรรคพวก” เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคนไทยและสังคมไทย ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่าปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยพรรคพวกต้องเป็นบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์หรือประสบการณ์บางอย่างร่วมกัน เช่น เป็นคนภูมิลำเนาเดียวกัน เคยศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกัน เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ายังไม่มียานวิจัยใดที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย ดังนั้นในบทความนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย โดยมีคำถามการวิจัยว่าเมื่อปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังในสังคมไทยดังที่ได้กล่าวแล้ว ผู้พูดภาษาไทยที่มีปฏิสัมพันธ์กันจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกันหรือต่างพรรคพวกกับผู้พูดเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” นี้เป็นไปตามแนวทางที่เรียกว่า “Emancipatory

Pragmatics” หรือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย”*

แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เป็นแนวคิดที่เกิดมาจากนักวิชาการหลัก 3 ท่าน คือ Hanks, Ide and Katagiri รวมถึงความร่วมมือของนักวิชาการหลากหลายแขนงสาขา ทั้งนักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ปริชานที่มีความมุ่งมั่นและยึดอุดมการณ์เดียวกัน ได้แก่ การวิเคราะห์ภาษาโดยไม่ละเลยสามัญสำนึก (common sense) ของเจ้าของภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ กล่าวคือ การวิเคราะห์ที่ในแนวนี้เป็นการวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของผู้พูดภาษานั้นๆ เป็นสำคัญ

นอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์ในกลุ่มที่สนใจแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ยังได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดของนักมานุษยวิทยาที่แสดงให้เห็นว่าภาษากับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก และพยายามชักชวนให้นักภาษาศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์การสื่อสารตามวิถีปฏิบัติทางสังคม (sociocultural practice) ของแต่ละชุมชนภาษาจากมุมมองเจ้าของวัฒนธรรม โดยสังคมที่น่าจับตามองในการศึกษาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ สังคมหรือชุมชนภาษาที่ไม่ได้อยู่ในซีกโลกตะวันตก รวมไปถึงสังคมชนเผ่าต่างๆ เป็นต้น

แนวคิดดังกล่าวพยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (Established framework) สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎีได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาต่างๆ ที่เกิดขึ้นควรพิจารณาจากมุมมองเจ้าของภาษาหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคม

---

*ผู้วิจัยเรียก “Emancipatory Pragmatics” ว่า “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตาม ญัฐพรพานโพธิ์ทอง (2555)

ที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิถีการปฏิสัมพันธ์ ที่กลั่นกรองมาจากความคิดหรือค่านิยมของสังคมนั้นๆ เอง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม หรือที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT) เป็นเครื่องมือในการวิจัยจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปีในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 100 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งสถานการณ์ การตอบปฏิเสธการขอร้องในแบบสอบถามออกเป็น 6 สถานการณ์ ได้แก่

1. การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน/คนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอยืมเงินของท่าน
2. การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน/คนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอให้แปลบทคัดย่อจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ
3. การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน/คนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอยืมกล้องถ่ายรูปของท่าน
4. การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน/คนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอโดยสารรถยนต์ส่วนตัวของท่านเพื่อกลับบ้าน
5. การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน/คนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอยืมสมุดจดบันทึกการสอน (เล็คเชอร์) ในขณะที่ช่วงใกล้สอบปลายภาค และ
6. การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน/คนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอให้ลงลายมือชื่อเพื่อรับประกันการกู้ยืมเงินเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่านในการขอยืมเงิน

หากคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่านมาขอยืมเงินของท่าน แต่ท่าน

ไม่ต้องการหรือไม่สามารถให้ยืมได้ ท่านจะทำอย่างไร

ตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่ เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน โดยพูดว่า

.....

ไม่ตอบปฏิเสธการขอร้อง เพราะ .....

ตอบปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น คือ .....

การตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) ในการขอยืมเงิน

หากคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) มาขอยืมเงินของท่าน แต่ท่านไม่ต้องการหรือไม่สามารถให้ยืมได้ ท่านจะทำอย่างไร

ตอบปฏิเสธการขอร้องคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน) โดยพูดว่า.....

ไม่ตอบปฏิเสธการขอร้อง เพราะ .....

ตอบปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น คือ .....

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนวิธีดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. สํารวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทาง Emancipatory Pragmatics หรือวจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย และจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบว่าม้งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งเพศชายและเพศหญิงจากหลากหลายคณะ

และหลากหลายชั้นปีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 100 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามหรือที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์ในแบบสอบถามให้มีความหลากหลายและเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน จำนวนทั้งสิ้น 6 สถานการณ์ (ตามที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อขอบเขตของการวิจัย)

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม Discourse Completion Test (DCT) เช่นเดียวกับชาญวิทย์ เยาวฤทธา (2554) แต่ดัดแปลงให้เข้ากับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง และผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเนื่องจากแคสเปอร์และบลุม กุลกา กล่าวว่ “การใช้แบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนวิธีหนึ่ง” (Kasper and Blum-Kulka 1993 อ้างถึงในชาญวิทย์ เยาวฤทธา 2554)

4. เก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยไม่อยู่ในบริเวณที่กลุ่มตัวอย่างกำลังตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติที่สุด

5. วิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง และ 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูดและต่างพรรคพวกกับผู้พูด

ในส่วนการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เป็นกลวิธีทางภาษาเท่านั้น ไม่รวมถึงการศึกษาคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบในช่องคำตอบ “ไม่ตอบปฏิเสธการขอร้อง” และ “ตอบปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น”

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็น “ถ้อยคำ” มาวิเคราะห์ เริ่มจากการนำคำตอบมาจำแนกเป็นถ้อยคำ โดยพิจารณาจาก 1. การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และ 2. เนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ และเมื่อผู้วิจัยแบ่งคำตอบที่ได้เป็นถ้อยคำแล้ว จึงนำถ้อยคำดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีทางภาษาแบบใด โดยพิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อความของถ้อยคำนั้น และอาศัยแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์

ในส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยวิธีการทางสถิติแบบ t-test for correlate samples ผ่านทาง <http://www.graphpad.com/quickcalcs/ttest1.cfm> เนื่องจากวิธีการทางสถิติข้างต้นเหมาะสำหรับการพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร (ชาญวิทย์ เยาวฤทธา 2554: 9)

6. เรียบเรียงผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง และ 2. การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูด และต่างพรรคพวกกับผู้พูด

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง และ 2. การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูดและต่างพรรคพวกกับผู้พูด ดังสรุปได้ต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง

จากการศึกษาข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่างผู้พูด พบว่ากลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

แต่ละกลวิธีมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

กลวิธีทางแบบตรงไปตรงมา หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงการปฏิเสธสิ่งที่ผู้ฟังขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำหรือใช้ถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้แบ่งได้เป็น 2 กลวิธี เรียงลำดับตามความถี่ ดังนี้

1.1.1 การบอกว่าไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง

การบอกว่าไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาเพื่อบอกว่าผู้พูดไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง มักปรากฏคำบอกปฏิเสธ “ไม่” และคำหลังกริยา “ได้” ในถ้อยคำ

- เราไม่สะดวกให้เธอยืมเงินได้อะ (1)

(กรณีคนที่ เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)

- เราไม่สามารถให้แกยืมกล้องได้อะ (2)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (1)-(2) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการบอกว่าไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง โดยใช้คำบอกปฏิเสธ “ไม่” และคำหลังกริยา “ได้” ในถ้อยคำ

1.1.2 การบอกว่าไม่ต้องการตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง

การบอกว่าไม่ต้องการตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา เพื่อบอกว่าผู้พูดไม่ต้องการตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง มักปรากฏคำบอกปฏิเสธ “ไม่” ในถ้อยคำ ทั้งนี้ กลวิธีการบอกว่าไม่ต้องการตอบสนองต่างกับกลวิธีการบอกว่าไม่สามารถตอบสนอง ตรงที่กลวิธีแรกผู้พูดแสดงการปฏิเสธว่าไม่ต้องการตอบสนอง ขณะที่กลวิธีหลัง ผู้พูดต้องการแสดงให้ผู้ฟังเห็นถึงความจำเป็นบางอย่างที่ทำให้ไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง

- **ไม่ไปอะ ขอโทษด้วย บ้านแกกัปลันมันคนละทางเลยว้ย (3)**
(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)
- **Sorry จำคุณเพื่อน ฉันไม่ให้ะ เพราะฉันก็ต้องเอาไว้อ่านเตรียมสอบเหมือนกัน (4)**
(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (3)-(4) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการบอกว่าไม่ต้องการตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง โดยใช้คำบอกปฏิเสธ “ไม่” ในถ้อยคำ

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดไม่ได้แสดงการปฏิเสธสิ่งที่ผู้ฟังขอร้องอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงของการตอบปฏิเสธการขอร้อง หรือใช้ถ้อยคำที่ต้องอาศัยการตีความ

กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องสามารถเรียงลำดับกลวิธีจากความถี่มากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.2.1 การให้เหตุผล

การให้เหตุผล หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใด ผู้พูดจึงไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง การให้เหตุผลเป็นการ

แสดงว่าผู้พูดให้ความสำคัญที่จะตอบสนองความต้องการของผู้ฟังและไม่ได้ต้องการที่จะปฏิเสธการช่วยเหลือ ในทางตรงกันข้ามผู้พูดกลับมีความจำเป็นบางอย่างที่ทำให้ต้องตอบปฏิเสธ

- ขอโทษจริงๆ แถ ฉันอยากเซ็นให้แกนะ **แต่ฉันเซ็นให้ (เอ่ยชื่อเพื่อนคนหนึ่ง) ไปแล้ว** เขาบอกว่าคนหนึ่งมีสิทธิ์เซ็นให้คนหนึ่งเท่านั้น (5)

(กรณีคนที่เซ็นพรคพวกเดียวกับท่าน)

- **ฉันต้องเอาล้องไปถ่ายรูปรับปริญญาให้น้อง** ขอเป็นเดือนหน้าได้มั๊ย (6)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (5)-(6) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการให้เหตุผล โดยเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างอ้างเป็นเหตุผลที่ระบุว่าเพราะเหตุใดกลุ่มตัวอย่างจึงไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง ซึ่งในที่นี้ได้แก่ การอ้างว่าได้เซ็นรับรองการกู้ยืมเงินให้เพื่อนคนอื่นแล้ว และต้องใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อถ่ายรูปรับปริญญาน้องในตัวอย่างที่ (5) และ (6) ตามลำดับ

1.2.2 การแสดงการขอโทษ

การแสดงการขอโทษ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อยอมรับผิดจากการที่ไม่สามารถตอบสนองการขอร้องของผู้ฟัง ถ้อยคำที่ใช้กลวิธีนี้จะปรากฏคำกริยา “โทษ” หรือ “ขอโทษ” และในบางกรณีอาจมีคำขยาย “จริง” เพื่อเพิ่มความหนักแน่นของการแสดงการขอโทษ

- **โทษจริงๆ เว้ย** ฉันคงแปลให้แกไม่ทัน ช่วงนี้ฉันยุ่งจริงๆ วะ (7)

(กรณีคนที่เซ็นพรคพวกเดียวกับท่าน)

- **ฉันต้องเอาเงินไปจ่ายค่าเทอมพอตือะแก ขอโทษด้วย** (8)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (7)-(8) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงการขอโทษโดยใช้คำกริยา “โทษ” และคำขยาย “จริงๆ” เพื่อเพิ่มความหนักแน่นของการขอโทษในตัวอย่างที่ (7) และใช้คำกริยา “ขอโทษ” ในตัวอย่างที่ (8)

1.2.3 การใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการที่จะช่วยเหลือ

การใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการที่จะช่วยเหลือ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความปรารถนาดีที่ต้องการจะช่วยเหลือผู้ฟังก่อน แล้วจึงบอกเหตุผลในการตอบปฏิเสธ มักปรากฏคำช่วยหน้ากริยา “อยาก” และคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่” ในถ้อยคำ

- ฉันทอยากให้แก่ยืมเงินนะ แต่ช่วงนี้ฉันก็ซอร์ตอยู่เหมือนกันขอโทษด้วย (9)

(กรณีคนที่ เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)

- อยากทำให้แคะ แต่ฉันยังแปลของตัวเองไม่เสร็จเลย เอาไว้หัวข้อหน้าได้มัยวะ (10)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (9)-(10) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการที่จะช่วยเหลือโดยปรากฏคำช่วยหน้ากริยา “อยาก” และคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่” ในถ้อยคำ

1.2.4 การผิดเวลา

การผิดเวลา หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำผิดการตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง โดยผู้พูดแสดงว่าแม้ตนจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังได้ในตอนนี้ แต่ก็ยินดีที่จะตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้องในอนาคตต่อไป มักปรากฏคำบอกเวลาแสดงอนาคตในถ้อยคำ

- ช่วงนี้ฉันยังต้องใช้ เดี่ยวสอบเสร็จแล้วฉันให้แก่ยืมเทอมหน้านะ เพราะแกเรียนเทอมหน้าอยู่แล้วนี่ (11)

(กรณีคนที่ เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)

- วันนี่กูไม่สะตวภาวะ **เอาไว้ศุภร์หน้าแล้วกัน** วันนี่กูต้องรีบไปหาพ่อ (12)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (11)-(12) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้ถ้อยคำเพื่อผิดเวลาการตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้องโดยปรากฏคำบอกเวลาแสดงอนาคต “เทอมหน้า” และ “ศุภร์หน้า” ในตัวอย่างที่ (11)-(12) ตามลำดับ

1.2.5 การเสนอเงื่อนไขอื่น

การเสนอเงื่อนไขอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเสนอเงื่อนไขอื่นเพื่อทดแทนการตอบปฏิเสธสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง

- **ฉั้นไปส่งแกที่แถวๆ ฟิวเจอร์พาร์คแล้วกัน** แล้วแกต่อรถตู้ต่อไป (13)

(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)

- ขอโทษด้วย ฉั้นให้กล้องแกยืมไม่ได้เพราะฉั้นต้องใช้พอดี้ แต่เดี๋ยว**ฉั้นยืมแนมนันให้แล้วกัน** (14)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (13)-(14) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการเสนอเงื่อนไขอื่นโดยเสนอไปส่งที่อื่นแทนบ้านของผู้ฟัง และการยืมกล้องถ่ายรูปของเพื่อนคนอื่นในตัวอย่างที่ (13)-(14) ตามลำดับ

1.2.6 การแสดงความเป็นห่วง

การแสดงความเป็นห่วง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความเป็นห่วงถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ฟังเมื่อตนไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง ทั้งนี้ผู้พูดอาจใช้คำกริยา “ห่วง” หรืออาจใช้ถ้อยคำอื่นเพื่อบอกเจตนาการเป็นห่วงก็ได้

- ขอโทษด้วยนะแก **ฉั้นห่วงแกอะ** แล้วแกจะให้ใครแปลยังงี้ (15)

(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)

- ฉันมีธุระด่วนจริงๆ ไปส่งแกไม่ได้จริงๆ แล้วแกจะกลับยังงัยอะเพื่อน (16)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (15)-(16) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงความเป็นห่วง โดยใช้คำกริยาบอกเจตนา “ห่วง” ในตัวอย่างที่ (15) และใช้ถ้อยคำแสดงการเป็นห่วงโดยใช้รูปประโยคคำถามว่าผู้ฟังจะกลับบ้านอย่างไรในตัวอย่างที่ (16) ตามลำดับ

1.2.7 การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ

การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจว่าผู้พูดจะสามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้ฟังขอร้อง มักปรากฏคำช่วยหน้ากริยาแสดงการคาดคะเน “อาจ” “อาจจะ” “คง” “คงจะ” หรือ “น่าจะ” ในถ้อยคำ

- ขอโทษด้วยวะ กูอาจจะให้มึงยืมไม่ได้วะ เพราะว่ากูต้อง... (17)

(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)

- กูน่าจะแปลให้มึงไม่ทันแน่ๆ กูขอเซย์โนก่อนแล้วกัน (18)

(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (17)-(18) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดง ความลังเลหรือไม่แน่ใจ โดยปรากฏคำช่วยหน้ากริยาแสดงการคาดคะเน “อาจจะ” และ “น่าจะ” ในตัวอย่างที่ (17)-(18) ตามลำดับ

1.2.8 การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ

การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำ แสดงความสงสัยหรือประหลาดใจเกี่ยวกับเรื่องหรือสิ่งที่ผู้ฟังแสดงการ ขอร้อง กลวิธีทางภาษาในการแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจมักมีคำ กริยาแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ “สงสัย” “งง” ร่วมกับรูปประโยค คำถาม และอาจมีคำอุทานแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ เช่น “เอ”

หรือ “อ้าว” ร่วมด้วย

- ฉันสงสัยว่าวันนี้ (เอ่ยชื่อเพื่อนคนหนึ่ง) มันไม่ได้มารับแกลหรือ ฉันขอโทษด้วย ฉันต้องไปเอาเสื้อให้แม่แกล ขอโทษจริงๆ เพื่อน (19)
(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)
- เอ ทุกทีฉันเห็นแกแปลเองตลอด ขอโทษจริงๆ ฉันแปลให้แกไม่ทันจริงๆ (20)
(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (19)-(20) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงสงสัยหรือประหลาดใจ โดยใช้คำกริยา “สงสัย” ร่วมกับรูปประโยคคำถามที่มีคำบอกการถาม “หรือ” ในตัวอย่างที่ (19) และการใช้คำอุทานแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ “เอ” ในตัวอย่างที่ (20) ตามลำดับ

1.2.9 การขอความเห็นใจ

การขอความเห็นใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำขอความเห็นใจจากผู้ฟัง เพื่อไม่ให้ผู้ฟังมีความรู้สึกหรือทัศนคติในแง่ลบเมื่อผู้พูดไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง

- เห็นใจฉันนะแก ฉันต้องใช้เงินจริงๆ เลยให้แกยืมไม่ได้... (21)
(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)
- ฉันเซ็นให้คนอื่นไปแล้ว เลยเซ็นให้แกไม่ได้ เห็นใจฉันนะจ๊ะ (22)
(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (21)-(22) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการขอความเห็นใจเพื่อไม่ให้ผู้ฟังมีความรู้สึกหรือทัศนคติแง่ลบ เมื่อกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง

1.2.10 การแนะนำสิ่งอื่น

การแนะนำสิ่งอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเสนอแนะวิธีการหรือแนวทางอื่นแก่ผู้ฟังเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในสิ่งที่ขอร้อง มักปรากฏคำ

ช่วยหน้ากริยา “ลอง” ในถ้อยคำ

- ...เท่าที่ฉันรู้**แกลลองถามไ้แยมดูก่อนดีกว่า** เห็นว่ามันรับแปลอยู่นะเว้ย ฉันอยากช่วยแกจริงๆ แต่ฉันติดงานอื่นนะเพื่อน (23)
(กรณีคนที่เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน)
- ฉันติดไปรับแม่ที่สนามบินวะแก แต่ฉันว่า**แกลลองนั่งรถไฟฟ้าไปลงอารีย์แล้วต่อรถตู้จะเร็วกว่า**ไปกับฉันอีก (24)
(กรณีคนที่ท่านรู้จัก (ไม่ได้เป็นพรรคพวกเดียวกับท่าน))

จากตัวอย่างที่ (23)-(24) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแนะนำสิ่งอื่นที่มีคำช่วยหน้ากริยา “ลอง” ในถ้อยคำ โดยแนะนำให้ผู้ฟังไปถามเพื่อนคนที่สามารถช่วยแปลบทความย่อภาษาอังกฤษในตัวอย่างที่ (23) และลองนั่งรถไฟฟ้าในตัวอย่างที่ (24)

อย่างไรก็ตาม ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง ผู้พูดภาษาอาจไม่ได้เลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพียงกลวิธีเดียว แต่อาจเลือกใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีปรากฏร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

ในหัวข้อต่อไป ผู้วิจัยได้จะศึกษาว่ากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องของผู้พูดภาษาไทยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” หรือไม่ อย่างไร

2. การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูดและต่างพรรคพวกกับผู้พูด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูดและต่างพรรคพวกกับผู้พูดสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูดและต่างพรรคพวกกับผู้พูด

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ปฏิเสธการขอร้อง	ความเป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูดและต่างพรรคพวกกับผู้พูด		ต่างพรรคพวกกับผู้พูด	
	เป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูด	ต่างพรรคพวกกับผู้พูด	ครั้ง	ร้อยละ
1. กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา	105	17.5	373	62.16
1.1 การบอกว่าไม่สามารถตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง	57	9.50	260	43.33
1.2 การบอกว่าไม่ต้องการตอบสนองสิ่งที่ขอร้อง	48	8.00	113	18.83
2. กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง	495	82.50	227	37.84
2.1 การให้เหตุผล	143	23.83	63	10.50
2.2 การแสดงการขอโทษ	94	15.66	31	5.16
2.3 การใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการที่จะช่วยเหลือ	83	13.83	26	4.33
2.4 การผิดเวลา	53	8.83	24	4.00
2.5 การเสนอเงื่อนไขอื่น	31	5.16	21	3.50
2.6 การแสดงความเป็นห่วง	25	4.16	19	3.16
2.7 การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ	21	3.50	14	2.33
2.8 การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ	19	3.16	11	1.83
2.9 การขอความเห็นใจ	14	2.33	10	1.66
2.10 การแนะนำสิ่งอื่น	12	2.00	8	1.33
รวม	600	100.0	600	100.0

ในการพิจารณาว่าปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องหรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยจะใช้วิธีการทางสถิติแบบ t-test for correlate samples ผ่านทาง <http://www.graphpad.com/quickcalcs/ttest1.cfm> เนื่องจากวิธีการทางสถิติดังกล่าวเหมาะสำหรับการพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร (ชาญวิทย์ เยาวฤทธา 2554: 9) ซึ่งในที่นี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่องพรรคพวกในสังคมไทย

ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติฯ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเรื่อง

พรรคพวกในสังคมไทยมีผลต่อความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องของผู้พูดภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากค่า p ของกลวิธีทั้งหมดมีค่า 0.03 (P value is 0.03) ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P < 0.05$) ด้วยเหตุนี้จึงอาจสรุปได้ว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยเรื่องพรรคพวกในสังคมไทยมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้อง

นอกจากนี้ปัจจัยเรื่องพรรคพวกยังมีผลต่อการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้อง กล่าวคือ หากคู่สนทนาที่มีความเป็นพรรคพวกเดียวกับผู้พูด ผู้พูดก็จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องที่มีการปรากฏร่วมกันมากกว่าคู่สนทนาที่มาจากคนละพวก

การที่ปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องของผู้พูดภาษาไทยเช่นนี้มีที่มาจากความคิดเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย ทั้งนี้ความคิดดังกล่าวเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 2 ประการ ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) และ 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ดังนี้

1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self)

Markus and Kitayama (1991) กล่าวว่า ในแต่ละสังคมย่อมมีมุมมองเรื่องตัวตน (self) แตกต่างกันไป เช่น สังคมอเมริกันจะมีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (an independent view of self) ส่วนสังคมญี่ปุ่นจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self)

ทั้งนี้ Markus and Kitayama อธิบายว่าคนที่มีมุมมองตัวตนแบบอิสระจะมองว่าตนเองมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างและเป็นอิสระจากบุคคลอื่น ในขณะที่คนที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคมและตัวตนของเราอยู่กับบุคคลอื่นมีความเกี่ยวข้องกัน

Markus and Kitayama ชี้ให้เห็นว่าคนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะได้รับการปลูกฝังให้ประพฤติตนตามที่สังคมหรือกลุ่มกำหนด และคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้คนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา มีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่กระทำให้คู่สนทนาที่มีความรู้สึกที่ไม่ดีโดยตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นกลุ่มหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และ ศิริพร ภัคดีผาสุข (2557: 5-6) ได้เสนอทัศนะว่า มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาของคนไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดพุทธศาสนาเรื่อง “ปฏิจจสมุปบาท”(หลักธรรมที่เน้นเรื่องความเกี่ยวเนื่องและเป็นเหตุปัจจัยกันและกัน) กล่าวคือ คู่สนทนาที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาย่อมจะปฏิสัมพันธ์ด้วยลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัย และพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าความขัดแย้ง ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบปฏิเสธ การขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกัน จึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา เนื่องจากถ้าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักกับผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกันแล้วก็ย่อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของสังคมดังกล่าว

2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

Hofstede (1984, 1987) เสนอว่าสังคมที่ดำรงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. สังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และ 2. สังคมแบบอิงบุคคล (individualism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมักให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างเป็นปัจเจกและให้ความสำคัญกับการอยู่แบบตัวคนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นพวกพ้อง

ทั้งนี้ Hofstede และนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Triandis (1995) Mulder (1996) Pongsapich (1998) Roongrengsuke and Chansuthus (1998: 171) Jandt (2010)

ทิตยา สุวรรณชฎ และคณะ (2527) สุพัตรา สุภาพ (2529) และเมตตา วิวัฒนานุกูล (2549) จัดให้สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ คนที่อยู่ในสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มและต้องการการยอมรับจากกลุ่ม เนื่องจากเห็นว่าการอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมแบบอิงกลุ่มจึงมักจะคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสำคัญ

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกันด้วยกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง จึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม เนื่องจากสังคมอิงกลุ่มเป็นสังคมที่ผู้พูดจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะฉะนั้นการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง รวมไปถึงการใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีปรากฏร่วมกันแบบซับซ้อนในการตอบปฏิเสธการขอร้อง จึงสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้สมาชิกภายในกลุ่ม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย โดยมีคำถามการวิจัยว่าในการปฏิเสธสัมพันธ์ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องผู้ฟังที่เป็นพรรคพวกเดียวกัน หรือต่างพรรคพวกกับผู้พูด เหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องของผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ

ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับผู้ฟัง ที่เป็นพรรคพวกเดียวกันหรือต่างพรรคพวกแตกต่างกัน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีที่มาจากความคิดเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย ทั้งนี้ความคิดเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทยเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 2 ประการ ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) และ 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ซึ่งปัจจัยเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาได้รับอิทธิพลจากแนวคิดในพระพุทธศาสนา

แม้ว่างานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบปฏิเสธการขอร้องกับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทยเท่านั้น แต่จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งยังเลือกตอบแบบสอบถามในช่องคำตอบ “ไม่ตอบปฏิเสธการขอร้อง” และ “ตอบปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น” นอกเหนือจากการใช้กลวิธีทางภาษา และจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ยังมีความสัมพันธ์กับการไม่เลือกตอบปฏิเสธการขอร้อง รวมไปถึงการตอบปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น ซึ่งหากศึกษาต่อไปจะทำให้เข้าใจแง่มุมของความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทยที่ละเอียดกว่าเดิม

เช่นเดียวกับที่ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาในการตอบปฏิเสธการขอร้องเพียงการปฏิสัมพันธ์เดียวเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทยกับการปฏิสัมพันธ์อื่นๆ เช่น การแสดงความไม่พอใจ การแนะนำ การตักเตือน ฯลฯ ก็จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่อง “พรรคพวก” ในสังคมไทย

กับการปฏิสัมพันธ์ในแงุ่มที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย:

- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2542. “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย.” ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ), คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญวิทย์ เกวตรฐา, 2554. *วังนกรม 3 ชนิดกับแนวคิดเรื่องบุญคุณในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชาย โทธิสิตา, 2542. “พรรคพวก.” ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ), คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฑิตยา สุวรรณชฎ และคณะ, 2527. *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555. เอกสารการสอนรายวิชา การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติ ศาสตร์. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และ ศิริพร ภักดีผาสุข, 2557. ผู้พูดภาษาไทยปฏิสัมพันธ์อย่างไรในการสนทนาแบบเน้นภารกิจ: การศึกษาข้อมูล Mister O ตามแนว Emancipatory Pragmatics. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการภาษาและภาษาศาสตร์ ประจำปี 2557 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2549. *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธิ สมัครการ, 2535. “ความขัดแย้ง ปมปัญหาและอนาคตของสังคมไทย: พิจารณาจากค่านิยมทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ” รายงานวิจัยสังคมและวัฒนธรรม: ข้อสังเกตและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- สุภัทรา สุภาพ, 2529. *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนาและประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อคิน รพีพัฒน์, 2539. *มองสังคมผ่านชีวิตในชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ภาษาอังกฤษ :

- Bilmes, J, 1992. "Dividing The Rice: A Microanalysis of Mediator's Role in A Northern Thai Negotiation." **Language in society** 21: 569-602.
- Hanks, Ide and Katagiri, 2009. Introduction Towards an emancipatory pragmatics. **Journal of Pragmatics** 41 : 1-9
- Hofstede, G, 1984. **Culture's consequences: international differences in work-related values**. Beverly Hills: Sage Publications.
- _____, 1987. **Culture's consequences: international differences in work-related values**. Beverly Hills: Sage Publications.
- Jandt, F. E. and P.B., Pederson, 1996. **Constructive conflict management: Asia-Pacific cases**. Thousand Oaks; CA: Sage Publications.
- Klausner, W. J., 1981. **Reflections on Thai Culture**. Bangkok: Suksit Siam.
- Markus, H. R., and Kitayama, S., 1991. Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion and Motivation. **Psychological Review** 98, 2: 224-253.
- Mulder, N., 1996. **Inside Thai society: An interpretations of everyday life**. Amsterdam: Pepin Press.
- Podhisita, C., 1998. Buddhism and Thai world view. In Amara Ponsapich (Eds.), **Traditional and Changing Thai World View** (pp. 29-62). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pongsapich, A (Eds.), 1998. **Traditional and Changing Thai World View**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Roongrengsuke, S., and D. Chansuthus, 1998. Conflict management in Thailand. In K. Leung and D. Tjosvold (Eds.), **Conflict management in the Asia Pacific assumptions and approaches in diverse culture** (pp. 167-221). Singapore: Wiley.
- Triandis, H. C., 1995. **Individualism and collectivism**. Boulder: Westview Press.

